

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio quarta. Vtrum aliqua nomina dicantur conuenienter de Deo
translatiuè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

est quantitati in diuersis secundum suppositū, aut de materia vt subest diuersis partibus eiusdem quantitatis secundum numerum: si primo modo sic dicendum est qd in distinctis secundum suppositū alia materia est sub vna quantitate, & alia sub alia, neutra tamen habet extensionē præter illam quæ est sua quantitas, differunt enim hæc duæ materiae sicut duo indiuidua eiusdem speciei & nõ sicut partes eiusdem materiae secundum numerū, & si vocentur partes materiae, tamen talis partialitas non arguit aliquā extensionem, in toto nec in partibus, aliàs duæ animæ separatae quæ sunt indiuidua vnus speciei, sicut duæ materiae sunt indiuidua vnus speciei, essent extensæ, qd fallum est, & si esset natura materiae quod posset esse sine quantitate sicut anima, posset esse duæ materiae nõ extensæ quæ essent partes vnus materiae sicut duo indiuidua sunt partes vnus speciei, patet ergo qd materiam habere plures partes hoc modo quæ subsint pluribus quantitatibus distinctis secundum suppositum, nõ arguit in materia secundum se aliquā extensionem præter quantitatem quæ ei aduenit, & est sua extensio. Si vero loquamur de materia vt subest diuersis partibus eiusdem quantitatis secundum numerum adhuc nõ oportet qd præter quantitatem sit in materia aliqua extensio secundum quā habeat plures partes quæ subsint pluribus partibus quantitatis, imò secundum istos non est possibile si bene considerentur dicta eorū, quantitas enim non præexistit in materia illud quod ipsa facit aut quod ad ipsam consequitur, sed secundum istos illa extensio quā ponunt in materia præter quantitatem sit ex quantitate, vel sequitur ad quantitatem, contrahitur enim vt dicunt ex vnione quantitatis ad materia: ergo talis extensio in materia nullo modo exigitur à quantitate vt per eā materia habeat diuersas partes quæ subsint pluribus partibus eiusdem quantitatis: ergo nunquā materia habet diuersas partes quæ subsint pluribus partibus eiusdem quantitatis secundum numerū. Dicendum qd non, nunc enim loquimur de partialitate & totalitate extensiuā quā non habet materia, nisi includendo quantitatem quæ est extensio & totalitas vel partialitas de qua loquimur: materia ergo subest quantitati realiter à quantitate differens, sed tota materia non subest toti quantitati, nec partes materiae partibus quantitatis, sed potius materia cū totalitate quantitatis dicitur tota, & cū parte vel partialitate quantitatis dicitur pars, quia totalitas & partialitas quæ est quantitatis essentialiter est materiae subiectiuæ & nulla alia, & sic sunt eadē partes quantitatis & materiae & non alie, quia quæ sunt partes quantitatis in se sunt partes materiae vt subiecti, & materiae quantæ sunt vt aggregati vel compositi, & istud magis patet vocando quantitatem totalitatem & partialitatem materiae sicut verè est.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum persona in diuinis sit idem quod essentia.

Tho. 1. q. 39. ar. 1.

Postea queritur vtrum persona in diuinis sit idem quod essentia. Et videtur qd sic, quia secundum Boetium, in diuinis idem est quod est & quo est, sed quod est, est suppositum vel persona, quo est, est essentia, ergo &c.

2. Ad idem est quod dicitur Magister in littera.
3. IN CONTRARIVM arguitur, quia impossibile est qd per idem re differat aliquid ab alio realiter & conueniat cum eodē, quia eiusdem non sunt oppositi effectus: sed persona conuenit cum persona, vt pater cū filio in essentia: differat autem in persona, ergo impossibile est quod persona & essentia sint omnino idem re.

4. RESPONSIO. cum persona diuina sit aliquid constitutum ex essentia diuina & relatione tota differens persona ab essentia quam includit est ratione relationis, & ideo sicut relatio diuina differat ab essentia, sic persona diuina differat ab essentia ratione relationis: qualiter autem differant essentia, & relatio in diuinis dictum fuit in præcedente distinctione, videlicet quod differat ex natura rei, quia non sunt idem adæquate & conuertibiliter, vel quia differunt sicut res & modus habendi re, vel quia licet sint idem identitè, non sunt tamen idem formaliter qui modus includit duos primos modos sicut tunc declaratum fuit, & talis differentia cum sit ex natura rei circūscripto omni actu rationis est aliquo modo realiter, licet

QVÆSTIO II.

non simpliciter & absolute, sed cum determinatione aliquis prædictorum modorum, & idem dicendum est de persona & respectu essentia.

5. ARGUMENTA procedunt viis suis, quia primū probat qd persona & essentia sunt idem & hoc verum est, quia verum est dicere qd persona est essentia, & essentia est persona, sed non probat quod sint idem adæquate & conuertibiliter, vel quod sint idem formaliter, imò oppositū est verum sicut probat argumentum in oppositum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum conuenienter dicatur quod sint tres personæ vnus essentia.

Tho. 1. q. 39. ar. 2.

Tertio queritur vtrum conuenienter dicatur quod sint tres personæ vnus essentia. Et videtur quod non, quia secundum Aristot. Elen. eadem est ratio vnus solius & simpliciter vt vnus hominis & hominis, & similiter videtur quod eadē sit ratio essentia & vnus essentia, sed non bene dicitur quod sint tres personæ essentia, ergo nec quod sint tres personæ vnus essentia.

2. IN CONTRARIVM est quod habetur in littera.

3. RESPONSIO. Dicendum est quod bene conuenienter dicitur quod tres personæ sint vnus essentia quod patet sic. Illud bene & conuenienter dicitur quod verè & congruè, sed qd tres personæ dicatur esse vnus essentia dicitur verè & congruè, ergo &c. Maior patet, quia in propositionibus quæ sunt signa rerū tota bonitas est ex congruitate locutionis quæ pertinet ad grammaticū, & ex veritate quæ pertinet ad logicum, & ideo illud dicitur conuenienter & bene quod dicitur congruè quo ad grammaticum, & verè quo ad logicum, & hæc fuit maior. Minor probatur, quia congruitas est in constructione, dicendo qd sunt tres personæ vnus essentia sicut est congruitas dicendo ista mulier est egregia formæ & vterq; genituius constituitur ex vi designationis essentia secundum gramma- ticos, quia per talē constructionē designatur aliqua proprietates secundum quam essentia vel natura quæcumq; habetur à supposito vno vel pluribus, & ob hoc oportet qd sint plures genitui quorū vnus dicat naturā & alius proprietatem naturæ nisi ex aliquo vsu vnus genituius habeat vim pluriū, sicut dicitur iste est homo cōsiliū intelligitur magni cōsiliū vel vir virtutis, id est, magnæ virtutis & sic de aliis. Et etiā veritas in propositione, quia per talē enunciationem significatur quod essentia diuina habeatur à tribus vt indiuisa, hoc autem est verum, ergo &c. Patet ergo quod bene dicitur qd tres personæ sunt vnus essentia non autē vnus Dei, quia concretū non potest constitui in ratione naturæ vel formæ sed potius in ratione suppositi, & quia tres personæ non conueniunt in vnitate suppositi ideo non bene dicitur quod tres personæ sunt vnus dei.

4. AD ARGUMENTVM in oppositum dicendum quod licet sit eadem ratio essentia & vnus essentia, tamen quidā modus habendi essentiam designatur cum additur vnus qui non designatur absq; eius additione, & quia talis modus construendi est ad designandum proprietatem essentia habitæ, ideo primus modus recipitur cum additione vnus non autem secundus.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum aliqua nomina conuenienter dicantur de Deo translatiuè.

Tho. 1. q. 13. ar. 3.

Quarto queritur vtrum aliqua nomina conuenienter dicantur de Deo translatiuè. Et videtur quod non, quia illa non sunt dicenda de Deo quæ continent manifestam falsitatem sed nomina dicta de Deo translatiuè continent manifestam falsitatem, manifeste enim falsum est dicere Deum esse agnum, leonem vel lapidem, quare &c.

2. IN CONTRARIVM est autoritas scripturæ quæ in pluribus locis talia nomina Deo attribuit.

3. RESPONSIO. Dicendum quod non omnia nomina quæ attribuimus Deo ex creaturis dicuntur de ipso translatiuè, quia nullum nomen attribuimus deo nisi ex

creaturis, non enim ponimus nomen nisi rei quam intelligimus, & quia non intelligimus Deum nisi ex creaturis & tatum quantum concludimus ex creaturis, ideo nullum nomen imponimus deo nisi ex creaturis, & quantum ad illa quae concludimus conuenire Deo ex creaturis, constat autem quod non omnia nomina quae attribuiuntur Deo dicuntur de eo translative & metaphorice, sed quaedam proprie, scilicet omnia illa quae attribuiuntur ipsi ut cognoscimus ipsum ex creaturis per viam causalitatis, eminentiae & remotionis, ut patuit supra dist. 22. quia talia nomina sunt imposita ad significandum illud quod est in Deo, solum autem illa nomina dicuntur de Deo translative vel metaphorice quae significant speciales quidditates rerum creaturarum, vel perfectiones secundum modum creaturis conuenientem, ut leo, agnus, sentire & huiusmodi, quia res significata per haec nomina non est in Deo, sed aliqua eius similitudo, ut fortitudo, mansuetudo & cognitio singularium quae in nobis pertinet ad sensum.

4 Talis autem translatio est ponibilis & utilis, quod fit ponibilis, patet quia ibi translatio est ponibilis ubi inuenitur similitudo alicuius proprietatis, omnes enim transferentes secundum aliquam similitudinem transferunt, ut dicitur. 2. Thop. sed inter deum & creaturas inuenitur similitudo alicuius proprietatis, ut patet in exemplis iam positis, quare &c. Similitudo autem quae inuenitur inter Deum & creaturas ratione cuius fit translatio non est secundum participationem eiusdem qualitatis secundum speciem, sed secundum proportionem ut cum dicimus quod deus est ignis, quia sicut se habet ignis ad calefaciendum corpora sic deus ad inflammandum corda per amorem, & simile est de aliis quae de Deo dicuntur translative.

5 Est etiam utilis talis translatio propter tria. Primum est propter excellentiam diuinam naturam, quia cum intellectus noster se habeat ad deum sicut oculus noctuae ad lucem solis, ut dicitur. 2. meta. non possumus veritatem diuinorum capere secundum sensum, & ideo oportet quod proponantur nobis secundum modum nobis proportionatum, est autem nobis connaturale a sensibilibus ad intelligibilia ascendere, & ideo utile est ut sub figuris rerum sensibilibus diuina nobis intelligenda proponantur, unde Dion. 8. cap. de caelest. hierarchia dicit quod impossibile est aliter lucere nobis diuinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum anagogice circumueletur.

6 Secundum est, quia in diuinis negationes sunt verae, affirmationes vero incompaete secundum Diony. & ideo de omnibus quae Deo attribuiuntur intelligendum est quod non eodem modo sibi conueniunt sicut in creaturis inueniuntur, sed per altioremodum, manifestius autem est perfectiones corporales Deo non conuenire quam spirituales, & ideo conueniens fuit rebus corporalibus diuina significari, ut his assuefacti disceremus nihil eorum quae Deo attribuiuntur conuenire ei secundum modum quo conueniunt creaturis.

7 Tertium est propter occultationem diuinam veritatis, profunda enim fidei occultanda sunt infidelibus ne irrideant, & simplicibus ne occasione erroris assumant, nullus autem est adeo infidelis aut idiota qui credat corporalia secundum proprietatem de deo dici, puta quod sit leo aut agnus & ideo ex talibus nullus infidelis aut simplex potest sumere occasione irridendi vel errandi, & ob hanc causam & aliam quae immediate dicta est conuenientior fit translatio a rebus vilioribus quam a perfectioribus, & has causas assignat Diony. 1. & 2. cap. Coelest. hierarchiae.

8 AD ARGUMENTVM in oppositum dicendum quod tales propositiones non sunt falsae si intelligantur debito modo, scilicet in sensu in quo fiunt & non in sensu quem primo aspectu faciunt, sunt enim intelligendae non secundum proprietatem, sed secundum similitudinem & proportionem, & sic sunt verae sicut parabolice locutiones, & haec dicta de distinctione personarum diuinarum sufficiunt.

DISTINCTIO XXXV.

Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

¶ **C**um supra. Superius inquisit Magister unitatem diuinam essentiae & trinitatem personarum, hic determinat de attributis essentialibus quibus attribuitur vel

ascribitur creaturarum causalitas. Et diuiditur ista pars in tres secundum tria attributa diuinam essentiae quae ipse prosequitur ad quae reducit causalitas creaturarum. Primo enim prosequitur de scientia. Secundo de potentia 42. dist. ibi. nunc de omnipotentia. Tertio de bonitate. 43. dist. ibi. jam de voluntate. Ratio autem huius ordinis est, quia scientia ad plura se extendit quam potentia, est enim tam honorum quam malorum quorum non est potentia, potentia etiam ad plura se extendit quam voluntas, voluntas est tantum respectu illorum quae sunt quae fuerunt vel erunt, sed potentia ulterius est infinitorum aliquorum quae fieri possunt. Prima pars istarum diuiditur in duas. Primo enim determinat de scientia Dei in generali. Secundo de quadam specie scientiae Dei quae specialem difficultatem offert, 40. dist. ibi. Praedestinatio vero de bonis. Prima in tres. Primo enim ostendit quorum est scientia dei. Secundo ostendit quomodo ea quae scit in Deo esse dicitur di. 36. ibi. Solet hic queri. Tertio quomodo scientia Dei se habet ad res factas. 37. dist. ibi. nunc ergo ad propositum. Prima in quatuor. Primo notificat necessitate tractatus. Secundo ostendit in generali quorum fit scientia dei ibi. Sciendum est ergo. Tertio mouet incidentem questionem & soluit ibi. Hic considerari oportet. Quarto ex determinatione concludit quaedam quaestiones ibi. Praeterea omnia esse dicuntur de Deo. Haec est diuisio in generali.

2 IN SPECIALI sic procedit. Primo proponit quod de attributis diuinis & scientia praedestinationis cum ceteris quae enumerat specialem oportuit facere tractatum. Postea dicit quod scientia est respectu omnium siue praesentium siue futurorum siue temporalium siue aeternorum, praesentia vero dicitur futurorum omnium. Dispositio vero dicitur respectu facientium prouidentia respectu gubernandorum. Praedestinatio respectu saluandorum, ubi dicit quod praedestinantur homines ad futura gloriam, & praedestinantur hominibus bona gratiae & gloriae. Deinde quaerit utrum si nulla fuissent futura praedestinatio & praesentia vel dispositio in Deo fuissent. Et videtur quod non, quia omnia ista translative dicuntur per respectum ad futura, ergo si nulla fuissent futura ista in deo non fuissent. Sed in contrarium videtur quod praesentia idem est quod scientia, & scientia Dei idem est quod essentia ipsius, & praescire idem est quod esse in diuinis. Idem enim est Deum praesentem esse & Deum esse, ergo si absque futuris non est scientia in Deo, a futuris ergo dependebit eius essentia vel diuinitas quod est inconueniens, & respondet quod si nulla fuissent futura tolleretur praesentia Dei quantum ad respectum & ante cessionem quam importat ad futura, sed non quantum ad essentiam quod subiacet tali respectui, praesentia vero dicitur essentia cum tali respectu. Scientia vero competit ab aeterno & praeter creaturarum existentiam. Ultimo concludit duas conclusiones. Quarum prima talis est quod propter scientiam omnia dicuntur esse in Deo, & ab aeterno fuerunt etiam antequam fierent, quia Deus nihil facit ignorans. Secunda est quod propter istam scientiam omnia dicuntur esse in Dei praesentia secundum cognitionem. Haec est sententia huius in speciali.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum Deus cognoscat se tantum, an etiam alia a se.

Tho. 1. p. 1. q. 14. ar. 1. 2. & 5.

¶ **C**irca distinctionem istam primo quaeritur utrum deus cognoscat se tantum, an etiam alia a se. Et videtur quod non cognoscat alia a se, quia quaecumque sunt alia a Deo sunt extra ipsum, sed secundum Aug. lib. 8. q. 4. Deus nec quicquam extra seipsum intuetur, ergo non cognoscit alia a se.

2 Item secundum ordinem obiciorum est ordo nobilitatis in operationibus, unde & Phyllos. 4. Ethic. felicitatem quae est nobilissima operatio dicit esse respectu nobilissimi obiecti, sed quicquid est aliud a Deo est vilius & imperfectius eo, ergo si Deus intelligeret alia a se intellectus eius vileceret quod est inconueniens, quare &c.

3 IN CONTRARIVM est quod dicitur (Heb. 4.) omnia nuda & aperta sunt oculis eius, & Aug. 15. de trin. ca. 14. dicit quod omnia nouit pater in filio, omnia nouit in se